

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.411.001.01.2023

Paweł Wiśniewski
Naczelnik Pierwszego
Urzędu Skarbowego
w Bydgoszczy
ul. Fordońska 77
85-950 Bydgoszcz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/010 – Odprowadzanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego przez Centrum Kompetencyjne Rozliczeń Pierwszego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Pierwszy Urząd Skarbowy w Bydgoszczy, ul. Fordońska 77, 85-950 Bydgoszcz ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Wiśniewski Naczelnik Pierwszego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy – od 1 czerwca 2019 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykonywanie zadań związanych z przekazywaniem na rzecz OPP ³ środków z tytułu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych; 2. Informowanie OPP mających siedzibę w miejscowościach objętych zasięgiem działania Urzędu o darczyńcach i wskazanych przez nich szczegółowych celach wykorzystania przekazanych przez podatników środków finansowych; 3. Przeprowadzanie kontroli OPP w zakresie prawidłowości wydatkowania kwot otrzymanych z tytułu 1% podatku oraz proces rozpatrywania skarg składanych przez OPP i podatników, dotyczących sposobu rozpatrywania wniosków o przekazanie wsparcia dla OPP i dystrybucji tych środków.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do dnia zakończenia kontroli ⁴ , z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Łukasz Burczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/8/2023 z 4 stycznia 2023 roku. Szymon Hałasiewicz, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBY/10/2023 z 4 stycznia 2023 roku.

(akta kontroli str. 1-5)

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Urząd prawidłowo realizował zadania związane z przekazywaniem na rzecz organizacji pożytku publicznego środków z tytułu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, będąc do tego właściwie przygotowanym od strony organizacyjnej, technicznej i kadrowej. Należne organizacjom pożytku publicznego kwoty 1% podatku dystrybuowano terminowo i w prawidłowej wysokości, w oparciu o składane przez donatorów wnioski spełniające wymogi formalne. Stwierdzone przypadki odmowy przekazania środków donacji wynikały z niewywiązania się darczyńców z ciążących na nich obowiązków podatkowych. Rzetelnie i terminowo informowano organizacje pożytku publicznego mające siedzibę w miejscowościach objętych zasięgiem działania Urzędu, o darczyńcach, kwotach

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Naczelnik”.

³ Organizacje pożytku publicznego.

⁴ Tj. do 2 lutego 2023 roku.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

darowizn i wskazanych przez podatników szczegółowych celach wykorzystania przekazanych środków 1% podatku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonywanie zadań związanych z przekazywaniem na rzecz OPP środków z tytułu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

1.1. Przygotowanie organizacyjne, techniczne i kadrowe Urzędu do realizacji zadań w zakresie obsługi rozliczeń 1% podatku dochodowego.

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym⁷, w strukturze Urzędu funkcjonowało Centrum Kompetencyjne Rozliczeń⁸, w którym wyodrębniono działy: Sprawozdawczości i Analiz, Obsługi Wspólnego Rachunku Bankowego, Obsługi Dystrybucji, Obsługi i Monitorowania Wpłat do Wyjaśnienia oraz Komunikacji, Współpracy i Wsparcia Użytkownika. Przypisane tym komórkom zadania obejmowały m.in.:

- w Dziale Sprawozdawczości i Analiz: weryfikację danych sprawozdawczych pod względem formalno-rachunkowym, sporządzanie zestawień i analiz na potrzeby Ministerstwa Finansów i innych jednostek, monitorowanie kompletności zapisów w Księdze Głównej, sporządzanie i analizę zestawienia obrotów i sald, przygotowywanie zbiorczego harmonogramu zwrotów;
- w Dziale ds. Obsługi Wspólnego Rachunku Bankowego: wysyłanie i monitorowanie realizacji elektronicznych przelewów bankowych, przygotowywanych i zatwierdzanych przez urzędy skarbowe, analizę stanu środków na realizację zwrotów i przygotowywanie zapotrzebowania na środki na zwroty dochodów, obsługa przelewów odrzuconych przez bank beneficjenta;
- w Dziale ds. Obsługi Dystrybucji: monitorowanie przypadków niezgodności danych rejestracyjnych jednostek samorządu terytorialnego⁹ mających wpływ na realizację dystrybucji środków, przygotowywanie i analizę kwot dla dystrybucji do innych wierzycieli (JST, OPP), obsługę wpłat i odrzuconych zwrotów dla JST;
- w Dziale ds. Obsługi i Monitorowania Wpłat do Wyjaśnienia: wyjaśnianie i księgowanie/przekierowywanie wpłat, które wpłynęły bezpośrednio na wspólny rachunek, w tym wpłat zbiorczych wynikających z niezrealizowanych zwrotów, monitorowanie kompletności procesu automatycznego księgowania wpłat, monitorowanie niewyjaśnionych wpłat w Scentralizowanym Systemie Poboru;
- w Dziale ds. Komunikacji, Współpracy i Wsparcia Użytkownika: zarządzanie uprawnieniami do systemu Poltax2bPlus dla pracowników CKR, wsparcie użytkowników systemu w urzędach skarbowych, inicjowanie zmian w zakresie funkcjonalności systemu oraz raportowania i monitorowania (współpraca z wykonawcą i Ministerstwem Finansów), koordynowanie współpracy przy

⁷ Nadanym zarządzeniem Nr 111/2021 Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy z dnia 27 września 2021 r.

⁸ Dalej: „CKR”.

⁹ Dalej: „JST”.

realizacji zadań z jednostkami organizacyjnymi Krajowej Administracji Skarbowej¹⁰ i innymi organami.

(dowód: akta kontroli str. 75-110)

Zadania związane z obsługą procesu dystrybucji 1% podatku dla OPP przypisano w zakresach czynności Kierownikowi Działu ds. Obsługi Dystrybucji oraz siedmiu pracownikom tej komórki organizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 111-136)

Według wyjaśnień Naczelnika, stan etatowy CKR na dzień 1 stycznia 2020 r., 2021 r., 2022 r. i 2023 r. wynosił odpowiednio: 15, 32, 36 i 36 osób. W wykonywanie zadań związanych z obsługą procesu przekazywania 1% podatku należnego OPP zaangażowanych było w kolejnych latach 2020 – 2022 odpowiednio: 5, 4 i 4 pracowników Działu ds. Obsługi Dystrybucji, co w związku ze znacznym stopniem automatyzacji procesu zapewniało jego sprawną realizację.

Pracownicy CKR realizujący zadania związane z obsługą rozliczeń 1% podatku dla OPP uczestniczyli w pozaszkoleniowych formach pozyskiwania umiejętności i wiedzy niezbędnych do prawidłowego wykonywania ww. zadań, tj. w telekonferencjach z wykonawcą systemu oraz pracownikami Departamentu Poboru Podatków Ministerstwa Finansów¹¹, na których prezentowane były funkcjonalności wykorzystywane w ramach obsługi procesu przekazywania środków na rzecz OPP, a także brali udział w testach poprzedzających wdrożenie systemu. W okresie od czerwca do lipca 2020 r. odbyło się łącznie 38 spotkań w formie telekonferencji.

W Urzędzie nie wprowadzono wewnętrznych uregulowań w zakresie obsługi systemu dystrybucji 1% podatku, ponieważ zarówno sposób implementacji procesu w systemie, jak i jego przebieg były całościowo skoordynowane i nadzorowane przez DPP.

Dystrybucję 1% podatku realizowano w scentralizowanym systemie rachunkowości Poltax2BPlus, którego właścicielem biznesowym był DPP. Każdorazowe uruchomienie procesu dystrybucji poprzedzały czynności przeprowadzane w urzędach skarbowych, których pracownicy byli zobowiązani do analizy i weryfikacji złożonych przez podatników zeznań rocznych z deklarowaną kwotą dla OPP. Naczelnicy poszczególnych urzędów skarbowych odpowiadali za poprawność i terminowość obsługi ww. dokumentów, na podstawie których wyliczano zbiorcze kwoty należne poszczególnym OPP. Proces zbiorczego zlecenia środków należnych OPP był inicjowany w systemie przez CKR zgodnie z harmonogramem opracowywanym przez DPP. W dalszej kolejności poszczególne urzędy skarbowe weryfikowały pozycje dokumentów nieobsłużonych w procesie automatycznym, w uzasadnionych przypadkach dokonując manualnego przekazania środków OPP.

Odpowiedzialność CKR w procesie dystrybucji polegała na: weryfikacji realizacji przelewów oraz kwot zbiorczych przelewów przekazanych OPP, analizie i monitoringu niezrealizowanych kwot z tytułu 1% podatku należnego OPP z powodu zamkniętych rachunków bankowych oraz analizie prawidłowości przebiegu rozksięgowywania zwrotów z konta technicznego na konta darczyńców.

(dowód: akta kontroli str. 137-143)

Według dalszych wyjaśnień Naczelnika, na dzień 1 stycznia 2020 r. w skład wyposażenia CKR wchodził następujący sprzęt komputerowy, przyjęty w całości do ewidencji środków trwałych Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy¹²:

¹⁰ Dalej: „KAS”.

¹¹ Dalej: „DPP”.

¹² Dalej: „IAS”.

- 31 komputerów stacjonarnych, cztery komputery typu All in One i trzy laptopy zakupione przez IAS;
- jeden laptop przekazany Urzędowi w 2014 r. przez Ministerstwo Finansów.

W związku z rozszerzeniem zakresu zadań, w latach 2020 – 2022 IAS doposażyła CKR w siedem komputerów All in One oraz dwa notebooki. W ww. okresie nie dochodziło do awarii urządzeń komputerowych, które uniemożliwiłyby realizację zadań, w tym związanych z przekazywaniem środków do OPP.

(dowód: akta kontroli str. 137-143)

1.2. Naliczanie i przekazywanie do OPP kwot 1% podatku dochodowego.

1.2.1. Dane dotyczące kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w kontrolowanym okresie, publikowane były przez Ministerstwo Finansów - Departament Podatków Dochodowych, na stronie internetowej tego Ministerstwa¹³. Dane te publikowane były w „Informacjach dotyczących kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego”.

Według informacji dotyczącej kwot należnego podatku przekazanych organizacjom w 2020 r. (z rozliczenia za 2019 r.)¹⁴:

- liczba podatników, którzy przekazali 1% podatku, na rzecz organizacji pożytku publicznego wynosiła 14 794 tys. Było to o 2% więcej niż w roku poprzednim (14 499 tys.);
- organizacje pożytku publicznego tytułem 1% podatku otrzymały łącznie 906 995,8 tys. zł (wzrost o 3,7% w stosunku do roku poprzedniego – 874 393 tys. zł), z czego największe kwotowo wsparcie dla jednej OPP wynosiło 184 511,3 tys. zł (tj. 20,3% łącznej kwoty podatku);
- liczba OPP, które otrzymały 1% podatku wynosiła 8743;
- przeciętna kwota przekazana na rzecz OPP wynosiła 61 zł.

Według informacji dotyczącej kwot należnego podatku przekazanych organizacjom w 2021 r. (z rozliczenia za 2020 r.)¹⁵:

- liczba podatników, którzy przekazali 1% podatku, na rzecz organizacji pożytku publicznego wynosiła 15 337 tys. Było to o 3,6% więcej niż w roku poprzednim;
- organizacje pożytku publicznego tytułem 1% podatku otrzymały łącznie 972 737,6 tys. zł, (wzrost o 7,2% w stosunku do roku poprzedniego), z czego największe kwotowo wsparcie dla jednej OPP wynosiło 194 097,7 tys. zł (tj. 20% łącznej kwoty podatku);
- liczba OPP, które otrzymały 1% podatku wynosiła 8694;
- przeciętna kwota przekazana na rzecz OPP wynosiła 63 zł.

Według informacji dotyczącej kwot należnego podatku przekazanych organizacjom w 2022 r. (z rozliczenia za 2021 r.)¹⁶:

- liczba podatników, którzy przekazali 1% podatku, na rzecz organizacji pożytku publicznego wynosiła 15 943 tys. Było to o 4% więcej niż w roku poprzednim;

¹³ [Strona Ministerstwa.](#)

¹⁴ Informacja zawierała dane na dzień 16 września 2020 r.

¹⁵ Informacja zawierała dane na dzień 15 września 2021 r.

¹⁶ Informacja zawierała dane na dzień 15 września 2022 r.

- organizacje pożytku publicznego łącznie tytułem 1% podatku otrzymały łącznie 1 114 355,3 tys. zł (wzrost o 14,6% w stosunku do roku poprzedniego), z czego największe kwotowo wsparcie dla jednej OPP wynosiło 210 537,7 tys. zł (tj. 18,9% łącznej kwoty podatku);
- liczba OPP, które otrzymały 1% podatku, wynosiła 8945;
- przeciętna kwota przekazana na rzecz OPP wynosiła 70 zł.

(dowód: akta kontroli str. 6-30)

1.2.2. Z-ca Naczelnika Urzędu podała, że brak jest informacji o liczbie złożonych wniosków w raportach dostępnych w CKR. Brak jest również danych o liczbie wniosków rozpatrzonych pozytywnie i negatywnie, a także kwot które nie zostały przekazane do OPP. W celu pozyskania takich danych niezbędne było zwrócenie się do DPP o przygotowanie ich za pomocą dedykowanych skryptów.

Na podstawie danych pozyskanych z DPP ustalono, że liczba ogółem złożonych przez podatników deklaracji (bądź ich korekt) ze wskazaniem dyspozycji przekazania 1% podatku należnego na rzecz OPP, który podlega księgowaniu i na podstawie którego, przy spełnionych ustawowo warunkach, kwota 1% jest przekazywana organizacjom pożytku publicznego, wynosiła:

- w roku 2020 – 12 454,3 tys., w tym z pdof¹⁷ - 11 643,7 tys.;
- w roku 2021 – 12 464,3 tys., w tym z pdof - 11 478,1 tys.;
- w roku 2022 – 13 015,0 tys., w tym z pdof - 11 913,9 tys.

Z ogólnej liczby złożonych wniosków, liczba rozpatrzonych pozytywnie wynosiła:

- w roku 2020 – 11 703,3 tys. (94,0% wszystkich złożonych), w tym z pdof - 10 978,2 tys. (94,3%);
- w roku 2021 – 12 150,0 tys. (97,5%), w tym z pdof - 11 230,9 tys. (97,8%);
- w roku 2022 – 12 684,4 tys. (97,5%), w tym z pdof - 11 655,6 tys. (97,8%).

Liczba wniosków rozpatrzonych negatywnie¹⁸ wynosiła:

- w roku 2020 – 751,0 tys. (6,0%), w tym z pdof – 665,5 tys. (5,7%);
- w roku 2021 – 314,3 tys. (2,5%), w tym z pdof – 247,2 tys. (4,2%);
- w roku 2022 – 330,6 tys. (2,5%) , w tym z pdof – 258,3 tys. (2,2%).

Liczba osób, które złożyły wnioski o przekazanie 1% podatku należnego na rzecz OPP wynosiła:

- w roku 2020 – 15 631,9 tys., w tym z pdof - 14 821,3 tys.;
- w roku 2021 – 15 694,1 tys., w tym z pdof - 14 707,9 tys.;
- w roku 2022 – 16 321,7 tys., w tym z pdof - 15 220,6 tys.;

Z tego rozpatrzonych pozytywnie było:

- w roku 2020 – 14 813,2 tys., w tym z pdof - 14 088,2 tys.;
- w roku 2021 – 15 338,0 tys., w tym z pdof - 14 418,9 tys.;
- w roku 2022 – 15 945,4 tys., w tym z pdof - 14 916,6 tys.

¹⁷ Podatek dochodowy od osób fizycznych.

¹⁸ Dane dotyczą anulowanych dokumentów OPP-1, na podstawie których, przy spełnionych ustawowo warunkach, kwota 1% byłaby przekazana organizacjom pożytku publicznego oraz z ilości wniosków nieobsłużonych do końca roku, z których kwoty wykazane były w rocznych sprawozdaniach Rb-27 jako nadpłaty.

Liczba organizacji, na rzecz których CKR zrealizował przelewy zbiorcze z tytułu 1% podatku należnego¹⁹, wynosiła: 8 742 w 2020 r., 8 697 w 2021 r., 8 939 w 2022 r.

Kwota ogółem przekazana do OPP²⁰ wynosiła:

- w 2020 r. 907 981,6 tys. zł, w tym z podatków dochodowych od osób fizycznych 881 296,9 tys. zł;
- w 2021 r. 973 048,2 tys. zł, w tym z podatku dochodowego od osób fizycznych 942 729,9 tys. zł;
- w 2022 r. 1 115 073,1 tys. zł, w tym z podatku dochodowego od osób fizycznych 1 071 474,5 tys. zł.

Kwota ogółem, która nie została przekazana do OPP wynosiła: 396 180,3 tys. zł w 2020 r., 60 110,1 tys. zł w 2021 r., 61 253,8 tys. zł w 2022 r. Stanowiło to odpowiednio: 43,6%, 6,2%, 5,5% kwoty ogółem przekazanych do OPP w poszczególnych latach.

Z-ca Naczelnika Urzędu podała, że powodami nieprzekazania deklarowanych kwot OPP w procesie masowym są głównie: zaległości podatnika, nieprawidłowy zamknięty rachunek OPP, błędy w zeznaniu rocznym, nieprawidłowy numer KRS organizacji, usunięcie organizacji z wykazu OPP.

Z-ca Naczelnika Urzędu podała, że analizą przyczyn nieprzekazywania środków OPP zajmują się urzędy skarbowe właściwe dla podatników w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych. Po realizacji procesu zbiorczego przekazania kwot należnych OPP urzędy skarbowe zobowiązane są do sporządzania analiz i raportów z wykazem kwot nieprzekazanych organizacjom. Po przeprowadzeniu takich analiz przyczyny unieważnienia wprowadza się do systemu Poltax. Stosuje się następujące powody anulowania: decyzja urzędu (dalej „US”), błąd wprowadzenia („BLD”), nowa wersja („NWE”), błędny numer krs („KRS”).

W kontrolowanym okresie ujęte w systemie Poltax przyczyny negatywnego rozpatrzenia wniosków były następujące:

- BLD: 406,4 tys. przypadków w 2020 r., 163, 7 tys. przypadków w 2021 r., 150,1 tys. przypadków w 2022 r.;
- NWE: 199,1 tys. przypadków w 2020 r., 69,4 tys. przypadków w 2021 r., 72,4 tys. przypadków w 2022 r.;
- US: 145,6 tys. przypadków w 2020 r., 81,2 tys. przypadków w 2021 r., 102,4 tys. przypadków w 2022 r.
- KRS 5,7 tys. przypadków w 2022 roku.

Z-ca Naczelnika Urzędu podała, że nie potrafi wskazać, które z przyczyn miały największy wpływ na wysokość kwot, które nie zostały przekazane organizacjom. Nie można tego wywnioskować także na podstawie powodów unieważniania dokumentów OPP, gdyż są one ogólne i mało precyzyjnie wskazują przyczyny anulowania wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 38-33, 65-69)

W roku 2020 proces generowania zwrotów z tytułu 1% oraz proces grupujący zwroty zbiorcze przez CKR w Bydgoszczy zrealizowano w terminie od 17 do 21 lipca 2020 r., w dniu 22 lipca 2020 r. zrealizowano przelewy na rachunki bankowe OPP. Proces masowego generowania zwrotów z tytułu 1% oraz proces grupujący zwroty

¹⁹ Nie obejmuje OPP, które nie były ujęte w procesie zbiorczym, a mogły otrzymać pojedyncze przelewy przekazane przez urzędy skarbowe.

²⁰ Dane z rocznych sprawozdań budżetowych z wykonania planu dochodów budżetowych RB-27.

w przelewy zbiorcze zrealizowano w terminie od 24 lipca 2020 r. do 28 lipca 2020 r. w ramach drugiej transzy. Po zakończeniu generowania procesów, w dniu 29 lipca 2020 r. zrealizowano przelewy na rachunki bankowe OPP.

W 2020 r. proces zwrotów 1% podatku do OPP zrealizowano przed wejściem w życie przepisu upoważniającego Naczelnika Urzędu do tej czynności. Upoważnienie Naczelnika do realizacji zadania, o którym mowa w art. 45c ust. 1 updof, nastąpiło Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 30 lipca 2020 r.²¹, które weszło w życie 31 lipca 2020 r.

Naczelnik Urzędu wyjaśnił, że utworzenie wspólnego rachunku bankowego przeznaczonego do obsługi wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od towarów i usług oraz innych należności miało na celu centralizację procesów, które do tej pory były realizowane przez urzędy skarbowe, w tym m.in. w zakresie przekazywania środków do OPP. W scentralizowanym systemie Poltax2bPlus urzędom skarbowym nie udostępniono możliwości zbiorczego zlecenia zwrotów dla OPP (tak jak to miało miejsce w latach poprzednich). W związku z wyznaczeniem Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy do dysponowania środkami pieniężnymi zgromadzonymi na wspólnym rachunku bankowym, funkcję masowego generowania zwrotów dla OPP w systemie Poltax2bPlus udostępniono wyłącznie dla Centrum Kompetencyjnego Rozliczeń. Proces masowego zlecenia zwrotów do OPP w 2020 r. został zaplanowany i był koordynowany przez Departament Poboru Podatków²². Ze względu na czas trwania procesu (2-4 dni) musiał on zostać zainicjowany odpowiednio wcześniej, aby dochować ustawowego terminu na przekazanie środków 1% do OPP. Zakres zadań scentralizowanych realizowanych przez CKR, w tym przekazywanie 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego został określony w załączniku nr 11 § 2 pkt 2 lit. c) do Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie organizacji Krajowej Informacji Skarbowej, izby administracji skarbowej, urzędu skarbowego, urzędu celno-skarbowego i Krajowej Szkoły Skarbowości oraz nadania im statutów²³.

(dowód: akta kontroli str. 58-59, 70)

NIK zauważa, że wprawdzie proces dokonania zwrotów przeprowadzono bez formalnego upoważnienia, jednak działania Naczelnika zmierzały do zachowania terminu wykonania zadania, o którym mowa w art. 45c ust. 1 updof, a uzyskanie stosownego upoważnienia dopiero 31 lipca 2020 r. uniemożliwiało dokonanie przelewu wszystkich środków w wymaganym terminie.

W 2021 r. procesy, o których mowa powyżej, zrealizowano od 17 lipca 2021 r. do 21 lipca 2021 r. w ramach pierwszej transzy. 21 lipca 2021 r. zrealizowano przelewy na rachunki bankowe OPP. Proces generowania zwrotów z tytułu 1% oraz proces grupujący zwroty w przelewy zbiorcze zrealizowano w terminie od 26 lipca 2021 r. do 28 lipca 2021 r. w ramach drugiej transzy. 28 lipca 2021 r. zrealizowano przelewy na rachunki bankowe OPP.

²¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 lipca 2020 r. w sprawie upoważnienia organu Krajowej Administracji Skarbowej do przekazywania 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego (Dz.U., poz. 1330).

²² Pismo DPP2.8621.11.2020 z dnia 14 lipca 2020 r.

²³ Dz. Urz. Min. Fin. poz. 117.

W 2022 r. proces masowego generowania zwrotów z tytułu 1% oraz proces grupujący zwroty w przelewy zbiorcze zrealizowano w terminie od 8 lipca 2022 r. do 12 lipca 2022 r. w ramach pierwszej transzy. 13 lipca 2021 r. zrealizowano przelewy na rachunki bankowe OPP. Proces masowego generowania zwrotów z tytułu 1% oraz proces grupujący zwroty w przelewy zbiorcze zrealizowano w terminie od 22 lipca 2022 r. do 25 lipca 2022 r. w ramach drugiej transzy. 26 lipca 2022 r. zrealizowano przelewy na rachunki bankowe OPP.

(dowód: akta kontroli str. 58-59)

W Urzędzie w 2020 r. było 72 970 wniosków²⁴ dotyczących przekazania podatku na rzecz OPP, na łączną kwotę 5 895,6 tys. zł. Liczba dokumentów anulowanych (w których nie zrealizowano wniosków) wynosiła 12 094 na kwotę 1 666,7 tys. zł. W 2021 r. było 75 789 takich wniosków na łączną kwotę 6 352,4 tys. zł, liczba dokumentów anulowanych wynosiła 6 982 na kwotę 1 134,1 tys. zł. W 2022 r. złożono 79 559 wniosków na łączną kwotę 7 251,7 tys. zł, liczba dokumentów anulowanych wynosiła 7 321 na kwotę 1 372,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 34-36)

Zbadana próba 150 wniosków złożonych przez podatników w Urzędzie, dotyczących przekazania 1% podatku na rzecz OPP (po 50 wniosków o najwyższych kwotach z lat 2020-2022 na łączną kwotę 1 753,7 tys. zł) wykazała, że:

- we wszystkich wnioskach wskazano jedną OPP poprzez podanie jej numeru wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego oraz kwotę do przekazania na rzecz tych organizacji;
- wszystkie wskazane w zbadanych wnioskach OPP znajdowały się w wykazach prowadzonych przez Dyrektora Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, na podstawie art. 27a ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie²⁵;
- nie stwierdzono przypadków aby wnioski nie spełniały wymagań formalnych określonych w art. 45c ust 3-3a ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych²⁶;
- wnioskowane przez podatników kwoty zostały przekazane w należyżej wysokości, w terminie wynikającym z art. 45c ust 4 updof, tj. od maja do lipca roku następującego po roku podatkowym, za który składane jest zeznanie podatkowe;
- nie stwierdzono przypadków aby przekazano środki, pomimo nie wywiązania się podatnika z obowiązku zapłaty podatku w pełnej wysokości, nie później niż w terminie dwóch miesięcy od upływu terminu dla złożenia zeznania podatkowego;
- w 112 na 150 zbadanych spraw wskazano cel szczegółowy przeznaczenia 1% podatku.

(dowód: akta kontroli str. 38-43)

Zbadano próbę 60 wniosków w sprawie przekazania 1% OPP (po 20 z każdego roku objętego kontrolą o najwyższych kwotach), złożonych w Urzędzie, które zostały

²⁴ Dotyczy ważnych i zrealizowanych wniosków, zaewidencjonowanych w systemie Poltax Plus i zaksięgowanych w systemie Poltax2B Plus na formularzu OPP-1.

²⁵ Dz. U. z 2022 r., poz. 1327 ze zm.

²⁶ Dz. U. z 2022 r., poz. 2647 ze zm., dalej: „updof”.

rozpatrzone negatywnie. Kontrolą objęto sprawy na łączną kwotę zadeklarowaną do przekazania podatku w wysokości 352,9 tys. zł. Ustalono, że:

- w 38 sprawach brak przekazania podatku do OPP wynikał z powodu braku wpłaty podatku (4 przypadki) lub zapłacie podatku po terminie (34 przypadki);
- w 14 przypadkach z powodu niezgodności wpłaconych w ciągu roku zaliczek na podatek ze złożoną deklaracją;

Kierownik Działu Rachunkowości podała, że, w Urzędzie w tych przypadkach prowadzono czynności sprawdzające w oparciu o art. 272 Ordynacji podatkowej²⁷. W związku z tym kwoty nieprzekraczające 1% podatku należnego wskazane przez podatników w zeznaniach podatkowych nie zostały przekazane do organizacji pożytku publicznego.

Naczelnik Urzędu podał, że wobec wszystkich deklaracji, które wpływają do organów podatkowych, organy te dokonują czynności sprawdzających mających na celu m.in. sprawdzenie wpłacenia podatków, czy też stwierdzenia formalnej poprawności tych dokumentów. Jeżeli organ podatkowy kwestionuje prawidłowość deklaracji oceniając, że budzi ona wątpliwości, to wówczas prowadzi nadal postępowanie rozpoznawcze. Pozwala to zapobiegać sytuacjom, w których deklarowane przez podatników środki na rzecz OPP mogłyby być przekazane w niewłaściwej wysokości.

W sprawach tych zastosowano wezwania podatników do złożenia korekty zeznania, przy czym w sześciu przypadkach wezwanie takie wysłano w terminie powyżej 30 dni od złożenia deklaracji.

Naczelnik Urzędu podał, że zgodnie z art. 272 Ordynacji podatkowej, organy podatkowe pierwszej instancji dokonują czynności sprawdzających. Ww. przepis nie wskazuje terminu, w którym organ podatkowy jest zobowiązany do sporządzenia wezwania do podatnika w przedmiocie błędnej deklaracji. Organ podatkowy podejmuje wszelkie działania w celu jak najszybszego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy i wezwania podatnika do złożenia korekty deklaracji. W pierwszej kolejności podejmuje się próbę kontaktu telefonicznego i mailowego. Gdy okazuje się ono bezskuteczne wysyła się wezwanie.

- w siedmiu przypadkach brak przekazania podatku do OPP wynikał z powodu zastosowania ulgi podatkowej – odroczenia terminu płatności podatku lub rozłożenia podatku na raty;
- w jednym przypadku z powodu złożenia przez podatnika korekty deklaracji, w której nie wnioskowano o przekazanie 1%.

(dowód: akta kontroli str. 44-46, 70-74)

Naczelnik Urzędu podał, że dokumenty (zeznanie) anulowane w systemie PoltaxPlus zostały unieważnione z różnych przyczyn, np.:

- błąd wprowadzenia - wówczas zostaje anulowany dokument błędnie wprowadzony, np. PIT-36 oraz dokument OPP-1;
- złożenie przez podatnika korekt deklaracji - wówczas zostaje anulowana pierwsza wersja dokumentu PIT-36 oraz dokument OPP-1 (OPP-1 jeżeli

²⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2022 r., poz. 2651 ze zm.), dalej: „Ordynacja podatkowa”.

korekta deklaracji wpłynęła do jednego miesiąca od upływu terminu dla złożenia zeznania podatkowego), a także wszystkie kolejne korekty deklaracji. Zatwierdzona/zaksięgowana w systemie PoltaxPlus pozostaje jedynie ostatnia prawidłowa korekta deklaracji i dokument OPP-1;

- nie zostały spełnione warunki do przekazania środków na rzecz OPP.

W systemie PoltaxPlus brak było raportów dostępnych dla użytkownika, z których można uzyskać dane w podziale na powody anulowania dokumentu (deklaracji) ze względu na niewystępowanie możliwości wybrania parametru odnoszącego się do merytorycznego powodu unieważnienia dokumentu, takiego jak: niezrealizowanie poprawnego wniosku OPP wykazanego w zeznaniu podatkowym bądź zmiana dyspozycji wniosku OPP w związku ze złożeniem korekty, brak rachunku OPP, błędny nr KRS OPP. Tym samym nie było możliwości wskazania spośród całej grupy anulowanych dokumentów, wyłącznie tych, które zostały anulowane z powodu niespełnienia ustawowej przesłanki umożliwiającej dokonanie zwrotu na rzecz OPP (tj. niezrealizowanych wniosków w przedmiocie przekazania 1% podatku na rzecz OPP).

Ponadto Naczelnik wskazał, że zwiększenie liczby dokumentów anulowanych w 2020 r. było spowodowane wejściem w życie ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²⁸. Zgodnie z przepisem art. 15zzj tej ustawy złożenie organowi podatkowemu zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za 2019 r. oraz wpłacenie należnego podatku dochodowego od osób fizycznych po upływie terminu na jego złożenie, nie później jednak niż w terminie do dnia 31 maja 2020 r. jest równoznaczne ze złożeniem przez podatnika podatku dochodowego od osób fizycznych zawiadomienia, o którym mowa w art. 16 § 4 ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy²⁹.

W konsekwencji tej ustawy, podatnicy byli uprawnieni (i w większości z tego skorzystali) do złożenia pierwszych wersji zeznań podatkowych w maju 2020 r. Jednakże 30 kwietnia 2020 r. w usłudze Twój e-PIT³⁰ nastąpiła automatyczna akceptacja³¹ zeznań podatkowych, dla podatników, którzy do tego dnia nie dokonali akceptacji lub nie dokonali odrzucenia udostępnionego zeznania. W konsekwencji w sytuacji, gdy podatnicy złożyli zeznanie samodzielnie w maju 2020 r. - w organie podatkowym figurowały dwie ważnie złożone deklaracje, w tym dwa dokumenty OPP-1. Organ podatkowy podejmował czynności analityczne i zgodnie z wytycznymi uznawał, że skoro podatnik wyraził wolę samodzielnego złożenia deklaracji, to należy tę deklarację przyjąć i zatwierdzić w systemie, a tę wygenerowaną automatycznie - anulować.

(dowód: akta kontroli str. 71-72)

²⁸ Dz. U. poz. 568

²⁹ Dz. U. z 2022 r., poz. 859 ze zm.

³⁰ Twój e-PIT usługa pozwalająca na rozliczenie deklaracji podatkowych, stworzona przez Ministerstwo Finansów. Została uruchomiona 15 lutego 2019 r.

³¹ Art. 45cd ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

1.3. Według wyjaśnienia Zastępcy Naczelnika Urzędu, w latach 2020 – 2022 nie były realizowane żadne przepływy finansowe pomiędzy CKR a Funduszem Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 162-164)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Informowanie OPP mających siedzibę w miejscowościach objętych zasięgiem działania Urzędu o darczyńcach i wskazanych przez nich szczegółowych celach wykorzystania przekazanych przez podatników środków finansowych.

Badaniem w powyższym zakresie objęto ogółem 532 indywidualne donacje 1% podatku dla OPP (156 z 2020 r., 187 z 2021 r. i 189 z 2022 r.), porównując dane zawarte w zbiorczych raportach przekazanych OPP przez CKR (udostępnionych uprzednio Urzędowi przez DPP) z wybranymi zeznaniami podatkowymi znajdującymi się w systemie Poltax2BPlus. Stwierdzono, że we wszystkich przypadkach przesłane OPP informacje były kompletne, tj. zawierały dane darczyńców, wysokość przekazanych przez te osoby kwot oraz szczegółowe cele ich wykorzystania, o ile zostały one przez donatorów podane. Informacje przekazano OPP w wymaganych terminach, tj. 25 września 2020 r., 28 września 2021 r. i 28 września 2022 r. Analizę przeprowadzono dla łącznie 43 OPP mających siedzibę w miejscowościach objętych zasięgiem działania Urzędu oraz donatorów zamieszkałych na obszarze jego funkcjonowania.

(dowód: akta kontroli str. 144-155)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

3. Przeprowadzanie kontroli OPP w zakresie prawidłowości wydatkowania kwot otrzymanych z tytułu 1% podatku oraz proces rozpoznawania skarg składanych przez OPP i podatników, dotyczących sposobu rozpatrywania wniosków o przekazanie wsparcia dla OPP i prawidłowość dystrybucji tych środków.

3.1. W latach 2020 – 2022 nie przeprowadzono w OPP kontroli podatkowych w zakresie prawidłowości wydatkowania środków otrzymywanych z 1% podatku. Naczelnik wyjaśnił, że w przypadku OPP pozostających we właściwości Urzędu nie zachodziły przesłanki do objęcia ich kontrolą, w tym nie otrzymano żadnych informacji sygnałnych w przedmiocie ewentualnych nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu.

(dowód: akta kontroli str. 156-160)

3.2. Zgodnie z prowadzonym w Urzędzie rejestrem skarg i wniosków, w latach 2020 – 2022 wpłynęło łącznie pięć skarg (trzy w 2020 r. i dwie w 2021 r.), z których jedna

została wycofana przez skarżącego podatnika przed jej rozpatrzeniem, a pozostałe cztery rozpatrzono. Żadna ze skarg nie dotyczyła problematyki prawidłowości rozpatrywania wniosków podatników o wsparcie dla OPP i przekazywania OPP tego wsparcia, jak również prawidłowości funkcjonowania CKR.

(dowód: akta kontroli str. 161)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Bydgoszcz, 10 marca 2023 r.

Kontroler
(-) Łukasz Burczyk
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki